

ÕPETAJATE LEHT

Reede

ILMUB 1930. AASTA

SEPTEMBRIST

Nr 35

9. september 1994

hind 1.40

Paldiskis avati eesti algkool

TEEMU TIESELI foto

Iga uue kooli sünd on Eestis alati olnud tähelepanuväärne sündmus. Ent eesti algkooli avamine esimesel võõrvägedest vabal päeval nende poolt 50 aastaks peaaegu ligipääsmatuks kantsiks muudetud ja venestatud

Paldiskis oli eriti olulise tähendusega — nii kooli- ja kultuurilooliselt kui ka poliitiliselt.

Algkooli avaaktusele oli tulnud nõnda palju külalisi, et selle peategelased — 27 õpilast oma õpetajatega — hädavaevu saali ära mahutati ja osa lastevanemaist ukseavast kaugemale ei pääsenudki. Kohal olid haridus- ja kultuuriminister Peeter Olesk, siseminister Heiki Arike, tema eelkäija Lagle Parek, valitsuse erivolinik Paldiskis Jüri Tikk, Riigi Kooliameti direktor Georg Aher, linna omavalitsuse juhid, Harju maavanema asetäitja Urmas Normak, haridusosakonna juhataja Enn Kasemaa, Keila koguduse pastor Jaan Jaani jpt ametiisikud.

Aktuse avasõnas meenutas kooli direktor **Lea Miller** põgusalt Paldiski hariduselu kulgu alates esimese rahvakooli

asutamisest 1770. aastal kuni käesoleva hetkeni ning rääkis avatava kooli tulevikuväljavaadetest. Ehkki Paldiski Algkoolis hakatakse lapsi õpetama eesti keeles ja eesti vaimus, eesti kooli programmide

järgi, on hetkel nimekirjas vaid kolm eesti perekonnanimega last. Enamik 2. klassi kaheksateistkümnest vene või vene-eesti segaperest pärit lastest õppis vanemate soovil esimese kooliaasta vene kooli eestikeelses klassis. L. Miller kiitis nad tublikeks ja püüdlikeks ning oli lootusrikas, et eesti laste arv aasta-aastalt kasvama hakkab.

Minister **Peeter Olesk** alustas oma sõnavõttu kahe talle usaldatud palve täitmisega — andis Paldiski Algkoolile edasi edusoovi oma emalt Maja Oleskilt, kelle pedagoogitöö algas 60 aastat tagasi Paldiski Ühisgümnaasiumis, ning Stockholmis elavalt luuletajat Kalju Lepikult, kes oli saanud algkoolile 30 raamatut oma isiklikust kogust, nende hulgas autogrammistatud teoseid tema enda loomingust. Luuletaja

tervitusel oli ka sõnum: kui kool küsida oskab, võib raamatutele lisagi tulla. Omalt poolt avaldas P. Olesk lootust, et avatav algkool kasvab edaspidi sama auväärseks gümnaasiumiks, nagu oli Paldiski Ühisgümnaasium, kust on

võrsunud paljud tuntud teadlased ja kultuuritegelased. Paldiski Algkool vajab riigilt erilist tähelepanu ja hoolt ning sellega on ka algust tehtud, ütles minister ja soovis koolile ilusat tulevikku.

Koolimaja pühitses ja kogu kooliperele palus jumalalt õnnistust pastor **J. Jaani**.

Ametliku koolitusloa andis L. Millerile üle **Georg Aher**.

Sooje ja tööle innustavaid sõnu lausused ning lilli ja kingitusi jagasid veel Paldiski linna pea **Jaan Mölder**, Keila volikogu esimees **Rein Siim**, vene algkooli direktorina töötanud **Zinaida Karpova**, **Enn Kasemaa** ning Paldiski Ühisgümnaasiumi vilistlane **Ilmar Laherand**.

Siis luges Lea Miller ette käskkirjad nr 1 ja 2. Esimene kinnitas Paldiski Algkooli õpilasteks 27 tüdrukut ja poissi,

Täna lehes:

■ **2 miljonit krooni KOOLIDE REMONDIKS on kui tilk vett kuumale kerisele.**

— Lk 2.

■ **LAURI LEESI: "Intelligendi kohus on olla tsipa opositsioonis."**

— Lk 4.

■ **Veel kord HINDAMISEST.**

— Lk 5.

■ **Möte liigub, RAHA LIIGUB...**

— Lk 7.

teine õpetajateks Irina Henriksoni (1. kl), Oie Treiberti (2. kl), Lea Milleri (3.–4. liitklass), Aja Varblase (muusika), Pilvi Blankin–Salmini ja Aleksander Blankini (kunsti- ja tööõpetus) ning TPÜ 4. kursuse tudengi

Kaire Inno (inglise keel).

Paldiski Algkoolis istus koolipinki 1. klassis 4, 2. klassis 18, 3. klassis 4 ja 4. klassis 1 õpilane. L. Miller tänas kõiki oma kooli lapsi varem õpetanud õpetajaid, eriti aga 32 aastat Paldiskis õpetajana ja vene algkooli direktorina töötanud Z. Karpovat selle eest, et koolimaja eesti algkoolile väga heas korras ja korrektselt üle anti. Hoonet jagab eesti algkool muusika- ja õhtukooliga. Vene algkool (mullu ca 400 õpilast) ühendati Paldiski Keskkooriga.

Et Paldiskis polnud ei minu ega mu ajaloolest kolleegi F. Kupu jalad eluilmaski varem astunud, võtsime nõuks pärast pidulikku sündmust seal pisut ringi vaadata. Sõjaeelsest Paldiskist loetu oli loonud kujutluspildi

ilusast vaiksest heakorrastatud linnast. Nüüdne linn tekitas raskesti sõnastatava tunde. Linna ju tegelikult polegi, on lepavõsa, purukspekstud akende ja ustega majade tontlikud müürid, peatänav vahetus läheduses

laiutav kurikuulus "pentagon", taamal reaktorikorstnad... Ka majad, kus veel elatakse, näitavad enda küljes kõike seda, millega aastakümnete jooksulgi ei jõudnud harjuda. Midagi viirastuslikku nagu hõljunuks ümberringi ja siis äkki — kõrge paekalda all sillerdas ja sinetas tüüne meri, kaugelt taeva ja vee piirilt tüüris ranna poole valge laev. Illu ja inetuse kontrast oli vapustav. Mõttesime valjusti: olgu sel täna sündinud esialgu tillukesel koolil jõudu ja jaksu ise kasvada ja tahet kasvatada oma õpilastest sellele paljukannatanud linnale tõelised peremehed, olgu ta väikesenagi varmas abiks olema, et Paldiskist võõra võimuga välja tõrjutud eesti keel ja eesti meel seal jälle eluõiguse saaksid.

VIIVE LEHT

TALLINNA ÜLIKOOI
Akadeemiline
Raamatukogu

Concordia Rahvusvaheline Ülikool kolis Viimsi valda

HARALD LEPPIKSONI foto

Concordia Rahvusvaheline Ülikool Eestis alustas 5. septembril oma teist õppeaastat uues asukohas — Viimsi vallas Haabneemes. Eraülikool, kus tänava õpib USAs end õigustanud õpetamisprintsipi alusel rahvusvahelist ärimajandust juba rohkem kui 350 üliõpilast Eestist, Lätist, Leedust, Soomest, Rootsi ja Venemaalt, rentis väga heade õppetingimuste loomiseks aktsiaseltsilt ESMAR kaubanduskeskuse hoone teise korruse üldpindalaga 2500 m².

3. septembril toimus uute ruumide pidulik avamine. Peale ülikooli juhtkonna, õppejõudude ja administratiivpersonalit viibisid tseremoonial haridus- ja kultuuriminister **Peeter Olesk**, USA suursaatkonna asjuri **Keith Smith**, ülikooli esindajad Lätis ja Leedus **Janis Rudzītis** ja **Birute-Ona Paloviene**, Tallinna aselinnapea **Kalju Leppik**, ESMARi juhatuse esimees **Kalju Visnapuu** ja paljud teised avaliku elu tegelased.

Kutsutud külaliste poole pöördusid lühikese kõnega rektor professor **Mart Susi** ja ameeriklannast viitsepresident **Lyla Buuck**.

Uutesse ruumidesse sissepääsu ees lõikas lindi läbi minister P. Olesk. Ta pidas ka kõne, milles ütles muu hulgas järgmist:

"Meid kõiki rõõmustab noorte tung hea kõrghariduse poole. Mulle tundub, et Eestis on vähe kõrgkoole, et kõiki neid mahutada. Selles mõttes teeb iga uue ülikooli avamine rõõmu, ehkki see paneb peale ka kohustused. Kujutan tuleviku Eestit ette intellektuaalse riigina, kuid selleks teevad teda ainult targad eestlased. Mida targemad on eestlased, seda iseseisvam on Eesti riik. "Eesti Ekspress" on pannud mind Mart Susiga diskuteerima. See on ajakirjanike lavastus. Kui mind esitletakse üksnes vanade ja väga vanade ülikoolide kaitsjana, siis pole see päris õige. Kaitsen riigi huve ja riigi kohustusi kõrghariduse suhtes. Mõlemad laienevad kõikidele kõrgharidust andvatele õppeasutustele ja võimalustele. Meil on valdkond, kus meie riigikõrgkoolides pole võimalik omandada kõrgharidust. Vajame asjatundjaid, kes oskavad lävida rahvusvaheliselt mõistetavas keeles ja samas tunnevad Eesti olusid. Järelikult peavad nad saama hariduse siin ja see peab toimuma inglise keeles. Concordia Rahvusvaheline Ülikool Eestis annab selle võimaluse ning Eesti riik peab olema huvitatud tema heast käekäigust."

Omal poolt soovis minister ülikoolile ilusat tulevikku ja akadeemilist edu. Järgnes tutvumine uute ruumidega. NORD PROJEKTi projekti järgi on AS ESMARi EHITUS töömehed saanud hakkama tõelise meistriteoga. Suurepäraste ruumide esinduslikkust täiustab uhiuus moodne elegantselt lihtne sisustus.

Üliõpilaste ja õppejõudude päralt on neli 60kohalist auditooriumi, kaks 30kohalist keelteklassi, 24 arvutiga varustatud klass, ülikooli kogu tudengkonda mahutav üldloengute saal-aula, raamatukogu, eri distsipliinide kabinetid, administratsiooniruumid, fuajeed ja muud vajalikud abiruumid.

Külalistele oli fuajees kaetud laud, mille ümber jätkus seltskondlik keskustelu. Viitsepresident Lyla Buuck tutvustas nimeliselt kõiki õppejõude, kes töötavad Concordia Rahvusvahelises Ülikoolis Eestis. Rektor Mart Susi esitles ka administratiivpersonalit.

VIIVE LEHT

Riigikogu loeb raha, koolmeister ootab, käsi pikk

Teadupärast kiitis valitsus 16. augustil heaks teise lisaeelarve eelnõu ja esitas selle Riigikogule kinnitamiseks. Järgmisel nädalal peavad Toompea-saadikud selle teise lugemisega ühele poole jõudma, eks siis ole näha, kellele kui palju kroone kukub.

Lisaeelarve numbraid uurides selgub, et kõige rohkem kavatakse lisaraha eraldada Kultuuri- ja Haridusministeeriumile — 95 501 900 krooni.

Ka Riigikantseleile eraldatud 46,5 miljonist kroonist läheb suurem osa — 30 miljonit — maavalitsuste kaudu koolimajade remondikuludeks. Veidi hilja küll, sest jagamise hetkel oli kooliaasta juba algamas, aga öeldakse ju, et parem hilja kui mitte kunagi.

Peaminister **Mart Laar** kinnitas hiljem, et see tendents näitab hariduse soodusarendamist ning lisas end mitte mäletavat eelarvet, millest oleks saanud anda nii suurt summat koolihoonete kohendamiseks.

Laskmata karu nahka jagamas

Toimetust otsustas uurida, kuhu kavandatud raha kulub. Tõnismäel tundus selleks kõige paslikum mees olevat ministeeriumi osakonnajuhataja **Mati Kask**.

M. K.: "Ega nüüd keset kooliaastat, kui raha eraldatud, maju remontima hakka. See raha on mõeldud nendele hädalistele, kellel töö pooleli või juba mõnda aega võlgu ehitatud."

Kõik viisteist maakonda said igaüks võrdsest remondikulude katteks 2 miljonit ja see summa läheb otse Rahandusministeeriumist maavalitsustele. Loomulikult teame ka meie neid koole, kelle vajadused kõige pakilisemad, ent otsustasime, et maakonnad ise seavad abivajajad pingeritta.

Tegelikult on igas maakonnas mõni koolihoone, mille ehitus rahanappusel seisunud või vana maja, mis vaid tugevate naal püsti seisab. Viimatiõeldu kohta võib näiteks tuua Lääne-Viru maakonna Simuna kooli. Rahanappus kimbutab Paide 4. Keskkooli ja Orava Põhikooli ehitust Põlvamaal. Usume, et maavalitsused aitavad kõige hädalisemaid.

Siinkohal on veel üks "aga". Kooliametile eraldati küll miljon krooni õpikute muretsemiseks, ent sellest ei piisa, puudu on veel 3,4 miljonit. Kohalikud omavalitsused peavad lisa leidma. Arvan, et eks näpistavad sellest kahest miljonist.

Õpikutest veel niipalju, et 1. novembriks tuleb esitada valitsusele ettepanekud gümnaasiumiõpilaste õpikutega varustamise uue süsteemi kohta. Ehk tänava rabeleme kuidagi välja, aga julgen kinnitada, et tuleval õppeaastal peavad keskkoolide ja gümnaasiumide õpilased ise (või teeb seda kool omavalitsuse rahaga) õpikud välja ostma."

Esimene kõrvalepõige

Ka "Õpetajate Leht" on jõudumööda koolihoonete remondivajadustel silma peal hoidnud. Meenutame lugejale, et mullu aprillis (vt Opl nr 14, 1993) kirjutas kolleeg Viive Leht Vaeküla Kooli kohta, et maja ootab juba aastaid remonti, kuid pole raha, et vahetada välja katus, paigaldada vihmaveetorud, teha krohvi- ja värvimistöid.

Raha pole isegi ehituskulude ekspertiisiks, ent silma järgi paistab kuluvat oma 20 miljonit (toonastes hindades — U. T.). Ehitajad aga arvavad, et odavam, kui internaatel elamiseksõblilikkeks muuta, on need buldooseri-ga laiali lükata ja uued ehitada.

Kuu aega hiljem (vt Opl, 15.05.93) vahendab Jüri Tuisk Kilti Põhikooli, admiral Krusensternile kuulunud mõisahoonete restaureerimisplaane ja hetkeseisu. Ehkki häirekella hakati lööma juba 1970. aastast, pole asi paigast nihkunud. "Maja murendavad läbisajud, katusserennid on roostetanud, seinad "õitsevad" ja tapetid ähvardavad maha langeda." Nii võib ajalehest lugeda.

Lääne-Viru Maavalitsuse haridusosakonna juhataja Jaan Kulvere kommentaar

"Maakonnas on ligemale 60 haridusasutust. Neist 31 ootab hädasti remonti ja kohendamist. Mõned juba pikki aastaid. Meil on koostatud hädalistest pingerida, kellele lubatud 2 miljonit jagada.

Kõige keerulisem olukord ongi Simunas ja Kiltis, kus koolihooned osaliselt suletud. Simuna vana maja on varisemisohus. Vahepealne juurdeehitis ei rahulda samuti. Uues juurdeehituses on esimese korruse seinad püsti. Töö seal käib. Vaja oleks muidugi miljonit, aga anname 800 000 krooni. Avanduse vald toetab,

kuidas suudab. Koolitöö on ümbruskonda hajutatud, kultuurimaja kaasa arvatud.

Kilti mõisahoonete restaureerimiseks kuluks mitu miljonit. Praegu eraldatavast 500 000 piisab ehk peahoone katuse jaoks. Mõisa tiibhoone seinad on aga varisemisohus. Millal see kõik ükskord korda saab? Hiljaaegu arutasime direktor Lembit Keerusega, et ilmselt oleme meie siis ammu pensionil.

Kolmas murelaps pingereas on Vaeküla Kool. Eraldatud 300 000 kroonist kulub 100 000 peahoone katus remondiks (enne pole mõtet sisetöid alustadagi). Ehk jätkub sellest rahast ka söökla ja kahe internaadihoone esialgseks kōpitsemiseks.

Palmse Algkool, mis asub vanas valitseja majas, saab 70 000 krooni, sest katus on läbi. Aaspere Põhikooli seinad on pragusid täis — lappimiseks 80 000 krooni. Vihula ja Haljala vald toetavad ka jõudumööda.

Kui valdasid veel kiita, siis Rakke valda, kes tahab kohendada Salla Põhikooli, ja Rakvere valda Lasila Põhikooli murede muremure eest. Ka neid tahame omalt poolt toetada. Kõiki abivajajaid ei jõua küll üles lugeda."

Teine kõrvalepõige

Paljud lugejad kindlasti kuulsid 31. augusti hommikul **Peeter Oleski** intervjuud Eesti Raadios, kus minister samal probleemil peatus. Kuulajail tundus ehk uskumatuks, et üle poole Tartumaa on pankroti äärel — põhjuseks koolimajade küttevõlgad ja remondikulud. Mitmel ehitusel hoiavad vallavalitsused töömehi peal lootuses, et kunagi ikka raha saavad. Tehtud töö eest tuleb ju maksta. Kui ehitus seisma jääb, teeb lagunemine suuremat kahju ja elu kallineb teadupärast iga päevaga.

Et see nii on, seda kuulis siinkirjutaja teisest Eestimaa servast, Põlvamaalt.

Haridustöötajate ametiühingu Põlva maakonnaliidu esinaise Olga Nagibina kommentaar

"Eks Setumaa ole nüüd kuum teema. Valitsuse otsusega saavad meie kahe valla — Värskas ja Mikitamäel — õpetajad uuest kooliaastast 30% palgalisena. Kära on küll suur, aga see puudutab vaid Mikitamäe Põhikooli ja Värskas Keskkooli ning kogu Eesti kahe väikseima, Saatse ja Matsuri põhikooli õpetajaid. Siia alla mahub veel Koksna Algkool. Kokku ehk 50–60 õpetajat.

Ega see soodustus kõrgkooli lõpetanud Setumaaale tormi jooksma meelitanud. Tänavu tuli vaid Vardja-poiss koju Põlvasse tagasi ja vist veel mõni. Nae, Värskas direktor Konstantin Olaveer juba mureseb, et ehk ei julgetagi nende kooli tulla — mis seal lahti on, et palka rohkem makstakse. No see on nii suusoojaks öeldud.

Aga valitsuse eraldatud 2 miljonit remondiraha on meie kandis kui tilk vett kuumale kerisele. Kes raadiost minister Oleski juttu kuulas, teab Orava uue koolimaja ehitamise lugu. Seda alustati juba öndsas stagnaajal ja vindub siiani. Lapsed käivad endise nimega Hanikase koolis. Peaminister Laar käis ka Orava kooli ehitust vaatamas ja lubas ühe miljoni. Me ikka loodame, et see miljon lisaeelarvega eraldatud 2 miljoni sees ei ole.

Aga hädalisi meie maanurgas jagub. Kõige kurvemas olukorras on Ahja Keskkool, tema on meil praegu esimeste abisaajate hulgas. Nimekirjas on veel Vastse-Kuuste ja Vana-Koiola põhikool, Põlva Keskkooli hoone ja selle internaadi katus vajavad väljavahetamist.

Omaette lugu on Leevil. Sealne põhikool ja eriinternaatkool vahetavad ruume, et vee peal püsida. Hädasti oli sinna vaja õpetajate maja. Ehitati 12 korteriga karp. Nüüd on 6 korterit käigus, aga pool maja seisab tühjal. Raha sai enne otsa. Loodetakse sinna arstikabineti ehitada."

Kooliaasta algas nagu ikka 1. septembril. Ega see veel tähendanud, et lapsed oma klassituppa said, sest üsna mitmel pool ei jõutud (teadagi rahanappusest) remondiga ühele poole. Nii oli see Harjumaal Nissi Põhikoolis, remonditööd seisavad Tartu sanatoorses ja Maarja koolis. Ja veel mitmel pool üle Eesti.

Loota jääb, et Riigikogu lisaeelarve lugemisega järgmisel nädalal ühele poole saab. Siis võivad koolimeistrid kergemalt hingata — on lootust palgatõusuie, vettpidavale katusele ning kodusele klassitoale.

ÜLO TIKK

Jurist selgitab

UUT PALGAMÄÄRUST

kommenteerib KHM eelarve ja majandusarvestuse talituse juhataja – peafinantsist ANNELI KOMMER

1994. a 31. jaanuari määruse nr 2 "Haridus-, teadus- ja kultuuritöötajate töötasustamine 1994. aastal" muutmine oli tingitud vajadusest viia haridustöötajate palgajuhend kooskõlla EV Valitsuse 1. septembrist jõustunud 1994. a 13. aprilli määrusega nr 133 "Lühendatud töötaja kehtestamine pedagoogikaspetsialistidele". Sellest tulenevalt on vaja pedagoogilised töötajad vormistada tööle õpetaja või kasvataja ametikohale ning neile makstakse ametipalka üldise töötaja eest. Senini oli kehtestatud palgamäär vahetu õppetöö eest.

Mida see muutus konkreetselt koolile kaasa toob? Nagu juba öeldud, peaksid 1. septembrist kõik õpetajad olema tööle vormistatud ametikohaga. Kui õpetaja tundide arv vastab normkoormusele (need jäid endisteks), on ta tööil ühe täisametikohaga. Kui õpetaja annab tunde normkoormusest rohkem, näiteks 20 asemel 25, tuleb ta 5 tunni osas tööle vormistada kohakaaslasena. Vastavalt on vaja juurde arvestada ka üldtööaega. Palgas õpetaja sellega ei kaota, kohakaaslus pole enam tasustatud madalama tariifi alusel nagu varem. (Sama kehtib ka nende kohakaaslaste puhul, kes ei tööta põhikohaga koolis.)

Asendustunde tasustatakse vastavalt sellele, kas nad mahuvad õpetaja üldtööaja sisse või mitte. Kui mahuvad, makstakse nende eest vastavalt asendatud tundide arvule analoogiliselt seni kehtinud korraga, ainult et **tunnitasu määr** saadakse mitte enam ainetundide, vaid üldtööaja jagamise teel. (Täpsed arvud, millega mida jagada, on toodud palgajuhendis. — Toim.) Asendustunni tasu seega väheneb. Asendustunde, mis üldtööaja sisse ei mahu, tuleb tasustada kui ületunnetööd, s.t 50% kõrgema palgamääraga või anda selle eest muul ajal vaba aeg. Asendamine, mis kestab üle ühe nädala, tuleb vormistada kohakaaslasena.

Täiendavalt on vaja tasustada õhtust (18.00–22.00) ja öötood.

Riigikogu ei ole küll oma viimast sõna veel öelnud, kuid et EV Valitsuse 1993. a 28. detsembri määrus

se nr 414 alusel pidi 1. juulist tõusma ka õpetajate palk palgamaatriksi 2. astmestikule, on see KHM määrus aluseks võetud ning alates 1. septembrist peavad kõik asutused seda rakendama. Kas leitakse raha ka juuni- ja juulikuu eest sama astmestiku järgi tasumiseks, sõltub Riigikogust.

Korduvalt on küsitud, kui **kõrgeks õpetajate palk ikkagi tõuseb**. Õpetaja keskmine palk peaks nüüd olema 1500 krooni, noorel kõrgkooli lõpetanud spetsialistil mitte alla 1000 krooni. Seega jääb see endiselt mõnevõrra allapoole Eesti keskmisest. Meie soov oleks kahtlemata hoida õpetaja keskmist palka riigi keskmisega ühel tasemel.

Palgaideoloogias mingeid muutusi toimunud ei ole. Palgajätkude, -koodide ja nende sahtlite osas kehtib aasta alguses väljatöötatud süsteem. Uut on ainult nii palju, et lisaks Narva, Sillamäe ja Narva-Jõesuu õpetajatele ning vene koolide eesti keele õpetajatele võib nüüd kõrgema koefitsiendiga palka maksta ka õpetajatele-kasvatajatele Värskas, Meremäe ja Mikitamäe vallas.

Vastakaid arvamusi on tekitanud kehtivad **normkoormused**. Need kaitsevad eelkõige keskmise suurusel maa- ja väikelinna koolide huve. Et seni on meil ette valmistatud peamiselt monoõpetajaid, pole võimalik väikestes koolides õpetaja nädalakooormust tõsta — tunde lihtsalt ei jätku. Samas võiks suurtes linnakoolides koormusnorm olla vabalt 25–26 tundi, et vältida mõne lisatunni vormistamist kohakaaslasena.

Oleme mõelnud võimalusele läheneda tulevikus asjale diferentseeritult, jättes esialgu koormusnormi alumise piiri endiselt 18–20 tunni ja tõstes ülemist 25–26 tunni nädalas.

Algklassiõpetajatega on lugu

tõesti nii, et 24tunnise normkoormuse juures on 1. klassis 20, 2. klassis 23 ning 3. ja 4. klassis 25 ainetundi. Et aga igas klassis lisanud veel üks klassijuhatajatund, siis tegelikult kulub algklasside peale 4,04 õpetaja ametikohta. Koolidirektor peaks lihtsalt 1. klassi õpetajale andma 3. ja 4. klassis mõned tunnid ja koormused nii reguleerima, et kõigil oleks 24 nädalatundi.

Uues palgajuhendis pole enam vahetegemist algkooli õpetaja ja mõne muu koolitööbi algklassiõpetaja vahel. Samuti on loobutud sõnadest "keskkool" ja "gümnaasium". Dokumendi ühese mõistatavuse huvides kasutatakse igal pool väljendeid 1.–4. klassi õpetaja, 5.–9. klassi õpetaja, 10.–12. klassi õpetaja.

Klassijuhatajatööd tasustatakse endiselt ühe nädalatunni ulatuses. Ministeeriumi ideoloogia järgi ei tohi õpetamist kasvatamisest lahku viia, viimasega peaks tegelema iga õpetaja, mitte ainult klassijuhataja. Just seda eesmärki peaks teenima ka õpetaja ametikoha sisseviimine. Ometi tekib just klassijuhataja juurde hulk tehnilist tööd — tuleb täita dokumente jmt. Just selleks ongi ette nähtud lisa-nädalatund.

Loodetavasti võimaldab üldtööaja rakendamine koolijuhatel pedagooge paremini rakendada. Loomulikult on koolis väga häid ja südamega tööd tegevaid õpetajaid, aga just viimasel ajal on õpetaja pahatihti muutunud tunniandjaks. Annab oma 20–21 tundi ära, paneb klassiukse kinni ja läheb koolist minema. Üldtööaja kehtestamine teenib ka seda eesmärki, et õpetaja oleks rohkem koolis, jälgiks, mida teevad õpilased, tegeleks kasvatus- ja haridustööga. Et oleks kas või õpetaja haigestumise korral käepärast keegi, keda tundi saata.

Ministeeriumis

Loomisel on Eesti-Saksa Majanduskoolituse Mudelkeskus

30. augustil toimus Tallinna Majanduskoolis nõupidamine, kus arutati Eesti-Saksa Majanduskoolituse Mudelkeskuse avamist ja rakendatava programmi töö korraldamist. Osalesid kõigi osapoolte programmijuhid, ministeeriumi ja Kooliameti töötajad, tööandjate esindajad EVAst, Kaubandus-Tööstuskogast, Pankade Liidust, ARSist, ETKst "Mööbel" jne.

Tõdeti, et ettevalmistused keskuse avamiseks on lõpetatud. Saksa pool on sisustanud enam kui pool miljonit krooni maksnud arvutiklassi. Õppekavad on koostatud, õppekirjandus olemas ja õpetajad saanud täienduskoolituse, s.h ka vahetult Saksamaal.

Tänavu alustavad õppetööd kaubandus- ja pangandusärijuhi õpperühmad. Saksa pool kohustus kindlustama kooli bürootehnikaga, Eesti pool peaks eraldama raha paljundustehnika soetamiseks, leidma võimaluse saksa õpetajate töö täiendavaks stimuleerimiseks ja koolile 2–3 täiendava töökoha loomiseks.

Toimused seminarid

■ 28.–31. augustini toimus Roostal ettevalmistav seminar riikidevahelise lepingu alusel Eesti koolides tööd alustavatele saksa keele õpetajatele.

Alanud õppeaastal töötavad Eestis järgmised Saksamaa LV õpetajad: **Monika Hermann** — Haapsalu Wiedemanni Keskkoolis; **Matthias Hütner** — Narva 11. ja 14. keskkoolis; **Marianne Mäser-Fröhling** — Tallinna 9. Humanitaarkeskoolis; **Annette Münch** — Tallinna 53. Keskkoolis; **Ilse Schweizer** — Tartu 3. Keskkoolis; **Elisabeth Zimmer** — Viljandi 1. ja 4. keskkoolis; **Carl-Jürgen Caesar** — Tallinna Kadrioru Keskkoolis; **Birgit Laleicke** — Tallinna 54. Keskkoolis.

■ 3. ja 4. septembril korraldasid Eestimaa Rahvuste Ühendus ja Friedrich Naumanni Fond Kultuuri- ja Haridusministeeriumi kaasabil Pürksis Noarootsi Gümnaasiumis rahvusvahelise seminari teemal "**Rahvusvahemused ja nende kultuur ühiskonnas**".

Sõnavõttuga esines professor **E.-M. Vernik**. Seminari 3 peateemat:

- 1) haridus — kultuuri funktsioon;
- 2) vähemuste kultuuri kaitse Euroopa multikultuursetes ühiskondades;
- 3) rahvuskoolid ja rahvaühikoolid rahvusvahemuste kultuurikeskustena.

Osa võtsid ka Läti, Leedu, Sloveenia, Taani ja Soome esindajad.

■ 5.–7. septembrini toimus Luunja Lastelaagris **laste puhke- ja spordilaagrite juhatajate seminar-nõupidamine**. Selle eesmärk oli analüüsida suvel üleskerkinud probleeme ja laste tervistava puhkuse korraldamise võimalusi. Arutati läbi ka normatiivdokumendid, kasvatajate koolituse ja atesteerimise alused.

Välissuhted

■ 8. ja 9. septembril viibib ministeeriumi noorsoo- ja spordiosakonna kutsetöövõrgil Eestis **Tampere Ülikooli noorsootöötajate koolituse osakonna juhataja Elna Hirvonen**. Külaline tutvub Tallinna Pedagoogikakooli ning Viljandi Kultuurikolledžiga. Külastuse ajal kavandatakse 1995. a õpilaste praktikavahetus ning analüüsitakse meie õppeprogramme.

■ 8. septembril kohtusid **Soome, Hispaania ja Eesti noorsootöötajad**, et arutada eri riikide noorsootöö probleeme ja meie noorte puhkamisvõimalusi Hispaania noortelaagrites.

■ 7.–9. septembrini toimub **Bratislavas** regionaalse PHARE viimane **kõrgharidusalane seminar** (kokku oli neid viis). Seminaride eesmärk oli saada ettepanekuid Kesk- ja Ida-Euroopa maade 1995.–1997. a kõrgharidusalasteks koostööprojektideks. Lõppseminaril osalevad professor **Tiit Kaps** Tallinna Tehnikaülikoolist, professor **Teet Seene** Tartu Ülikoolist ja ministeeriumi teaduse ja kõrghariduse osakonna juhataja **Tiit Laasberg**. Arvestades arutatud teemasid võiksid Eesti prioriteedid olla kõrghariduse kvaliteedikindlustus, kõrgkoolide ning tööstuse ja majandusringkondade sidemed ja kõrgkoolide arengustrateegiate kujundamine.

LEIDA REIMANN

B. G. Forseliuse Seltsi V metsakool

töötas 13.–15. augustini Värskas. Nädal enne Seto Kuningriigi väljakuulutamist pidasid eesti vanimate koolide kodu-uurijatest õpilased kaheksa ettekannet: **Renate Algeus** "Tõstamaa kooli ajalugu", **Kadri Lühiste** "Tõstamaa kiriku ajalugu", **Tea Vallimäe** "Haraka küla kodulugu", **Signe Saar-Tiina Sahtel** "Lõuka küla Kristjani talu ajalugu" (Tõstamaa Kk, õp **Mari Lühiste**); **Kadri Pukk-Kai Opovalov** "Koigi kooli rahvatantsuringi ajalugu" (Koigi Pk, õp **Tiina Ruubel**); **Jaanika Kiviste** "Lähte Keskkooli õpilaste eesnimedest", **Maarika Keldt** "Tartu mõisad" (Lähte Kk, õp **Viive Rohtla**). Viimane toetus Sootaga mõisa ajaloo uurimisel ka selle praeguse, Lõuna-Aafrika Vabariigis elava omaniku R.-D. Undritzi kirjale ja isiklikule vestlusele temaga.

Metsakooli ülitiheda programmi mahukama osa hõlmas tutvumine Setumaaga. Oma rahvakillu püsipaigust, loodusest, inimestest ja kultuurist vestisid Värskas Keskkooli direktor **K. Ojaveer**, Saatse koduloomuuseumi töötaja, skulptor **R. Veeber**, leelotaja **V. Hirsik**. Tõelist ajutist piiri ja alalise piirivalve tööd näitas veebel **K. Maripuu**. Värskas kirikus selgitas **Isa Aleksei** vene õigeusu ja luteri usu erinevusi. Traditsioonide jätkamist tõestas kontsert kultuurimaja leelolaste ansambli **L. Lõvi** juhatusel. (Täiskasvanute leeloansambli laulsid samal ajal mujal Euroopas.) Energiiline vallavanem V. Lõvi veenis, et vald arendab igati oma rahvuskultuuri, kohe hakatakse ehitama muuseumtalu, ilmub "Valla Leht", laiendatakse turismi rahulikkust puhkust eelistavatele inimestele kogu maailmast. V. Lõvi on kindel, et Setumaa kui sajandeid püsinud etniline piir eestlaste ja venelaste vahel kestab maailmelisena edasi.

Metsakooli korraldas Forseliuse Seltsi tegevasesimees **M. Linnamägi**.

E. LAIDO

1. september
käis ka
Võsu koolis

"No ei saa kohe! Istuks küll vagusi ja kuu-laks, mida direktorionu räägib. Olen nüüd juba nii suur ja pean eriti viisakalt käituma."

Lihtsalt või-ma-tu! Jah, kui ma siin saalis ringi vaatan — kõik need astriõied ja plika-de valged lehvid —, siis on küll selline sügise-tunne, koolitunne, aga... Õues on ju alles päike ja pea-legi jäi mul veel paar suvist toime-tust pooleli. Nii et ma pean siiski nüüd minema. Ta-gasi. Jah, täpselt nii."

Kuid õpetaja pilk hoiab koolijüt-si toolil kinni. Ei ole midagi parata, selleks korraks on suvelõbud läbi.

Võsu Põhikooli lastele oli koolimi-nek küll ootama-tu. Alles see oli, kui meres sulista-mas käia sai, kiiged kiikusid päike-setõusust loo-ja-guni. Sutike vane-mad õpilased meenutasid disko-

teeki "7. taevas", kus pea kõik nädala-vahetused Märt Rannamäe, Allan Roo-silehe, Marju Läniku või teab veel kelle disko saatel ennast higiseks karata võis. Muidugi juhul, kui piletiraha tas-kus. Ega seda raha sinna taskusse saa-da nii väga raske olnudki. Puhkajatest pungil Võsul õnnestus paljudel noortel leida endale kas vähem või rohkem ta-suvat tööd. Kes aga kõik võimalused maha magas, läks mustikametsa "raha noppima". Nüüdseks on sellest kõigest vaid mälestustekuhi, mis esimesel koo-linädalal päris hoolega õppetööd se-gab. Vaja ju klassiõdede, -vendadega muljeid vahetada.

1. septembril oli päris kurb vaadata Võsu Põhikooli noorimaid õpilasi. Ise särasid nad küll kui suvine päike, kui aabitsad kätte anti, kuid seda ainult kümnekesi. Võsu kooli direktor **Lem-bit Paat** oli aga optimistlik ja arvas, et väikeses klassis jätkub kõigile tähelepa-nu ja lapsed sõbrunevad kiiremini. Kindlasti võtavad nad oma sõprusringi ka kena noore õpetajanna **Jana Everi**, kellele nad on esimesed õpilased.

Jah, kõik on uus. Uus lõhn ja värskus. Nagu alati 1. septembril. Kuid see lõhn on palju puhtam ja värskus värskem, kui seniajani olnud on. Just nüüd, 1994. aasta 1. septembri hommikul vaatasid issi ja emme trepil, kuidas nen-de laps kooli poole vudis. "Kuidagi hea on," ohkas ema. "Jaa, esimest korda tunnen ennast kindlana sellel maal, al-les nüüd julgen kasvatada oma lapsi, hābenemata ja kartmata neid ümbrit-sevat keskkonda, ühiskonda. Nüüd on lõpp üle 50 aasta kestnud okupatsioo-nil," vastab isa.

Esimene september nagu alati, aga ikkagi on kõik hoopis teistmoodi...

JANE LAUR

Intellektuaali kohus on olla
opositsioonis

1. september Tallinna Prant-suse Lütseumis. Aktus nagu igal pool mujalgi, aga siiski selline kui ei kuskil.

Kohal on linna tähtsamaist tähtsaimad: Arnold Rüütel, Tiit Vähi, Kalju Leppik, Leonid Five-ger. Kuid mitte ainult nemad. Puupüsti täis saali mahuvad ka lapsevanemad, hulk kutsutud ja ise tulnud külalisi ning mõistagi õpilased, selle päeva kesksed te-gelased, suured ja väikesed, nii palju kui neid selles koolis on.

Kõned, tervitused, esinemi-sed — jälle nagu ikka, aga ome-ti hoopis teistmoodi. Tseremoo-niat juhib kooli direktor LAURI LEESI isiklikult. Võtab ja annab sõna, teadustab ja esineb. Isegi laulab. Laulavad ka lapsed, kus-juures väikesed esinejad upitab direktor toolile seisma, et neid tagaridadessegi kuulda-näha oleks. Veel laulavad Mare Välja-tagat ja Silvi Vrait. Viimane, nagu selgub, on ühtlasi lütseumi ing-lise keele õpetaja.

Prantsuse lipu värvi vormi-mütsid, südamlilikud sõnad, ko-dusus, lilled, paatoseta pidulik-kus. Ilus aktus on.

Aga ikkagi mitte nii üheselt võetav. Miski on päris ja miski on ka mäng, tegelikult läbisegi teatriga. Midagi eht laurileesi-likku — suur show ja täielik tõsi-dus käsikäes, üks teist võimen-damas.

Tänane Prantsuse Lütseum alustab oma kolmandat tööaas-tat.

Teie aktusekõne ei puuduta-nud ühegi sõnaga Vene vägede väljaviimist Eestist. Kas läks meelest ära?

"Ei. Ma ei pidanud sellest rääki-mist tarvilikuks. Niisugune suhtumi-ne tuleneb minu elufilosoofiast.

Maailmas on asju, mis on nii loo-mulikud, et neist ei räägita. Näiteks kui mingis elamukvartalis pole kaks kuud sooja vett ning inimesed siis kahe kuu möödudes end lõpuks puhtaks pesevad, ei hakka nad ju sel puhul üksteist õnnitlema.

Võõrvägede lahkumine oli niisa-muti loomulik. Juba pärast Suurt Prantsuse revolutsiooni ja 1815. aasta Viini kongressi sai täiesti ene-sestmõistetavaks, et iseseisvast rii-

TEET MALSROOSI foto

gist võõrväed lahkuvad. Minu jaoks on puht filosoofiliselt üks ja seesa-ma, kas nende lahkumise päev on 31. august või, ütleme, 4. oktoober."

Lauri Leesi ja poliitika?

"Ühe intellektuaali moraalne ko-hus on olla tsipa opositsioonis — iga režiimi, iga valitsuse ajal."

Haridus ja poliitika?

"Hariduses saab olla ainult üks poliitika: hea hariduse andmine, tarkuse jagamine. Nagu ütles Vol-taire — ühiskonna rikkust mõõde-takse tarkade peade kvantiteediga.

Mina kujutan ette, et hariduspo-liitika peaks olema suunatud selle-le, et kool suudaks kasvatada või-malikult rohkem võimekaid, laia sil-maringiga lapsi, tõelisi kosmopolii-te."

Kas Prantsuse Lütseum meeli-tab üksnes andekaid ja haridus-lembeid? Kas ei püüta oma lapsi sellesse kooli tuua ka pres-tiizi pärast?

"Sellist ohtu näen küll.

Olen oma vaadetelt tasuta riikli-ku hariduse pooldaja. Kuid pooldan mitte egalitaarset, vaid elitaarset kooli, millel poleks midagi ühist lap-

se päritolu või tema vanemate sot-siaalse kuuluvusega.

Meie kooli on igal kevadel kon-kurss. Eraldi poistele ja tüdrukute-le, sest teatavasti on 7aastaste poiste ja tüdrukute võimed erinevad. Meid huvitab selle konkursi puhul ainult resultaat — diktaadi, lugemi-se, matemaatikaülesande lahenda-mise ning vestluse tulemus.

Aga võib juhtuda, et rikas pere-kond uurib välja meie nõuded, pal-kab repetiitori ning valmistab lapse konkursiks väga hästi ette, hiljem aga selgub, et tegelikud võimed on tagasihoidlikud."

Kas nii on juhtunud?

"Ükski eksam ega konkurss pole ega saagi olla 100%-liselt objektiiv-ne. Eksib õpetaja ja eksib ka direk-tor. Tark aga on see õpetaja ja see direktor, kelle eksimus ei ületa 5%."

Kuidas see ära mõõdetud on?

"Meie koolis kahe aasta jooksul väljalangenute arvu järgi.

Koolist on lahkunud keeleande puudumise tõttu 3 õpilast. Neid pole ära aetud. Olen vaid andnud soovitusi lahkuda, sest lapsel endal on halb. Aga kui vanemad siiski

peavad meie koolis õppimist väga tähtsaks, olen soovitanud sama õp-peaastat korrata.

Me ei räägi kunagi istumajäämi-sest, see on solvav õpilasele ja va-nematele. Kuid võimalus klassi kor-rata on antud.

Väikese lapse puhul on enamas-ti nii, et kui ta on andekas, siis on ta seda igas aines. Hiljem, 14–15aastaselt ilmneb küll, et näiteks humanitaarsed meeldivad roh-kem ja laps tegeleb nendega meel-samini. Nooremas eas aga — kes on hea õpilane, see ongi hea, kõigis ainetes."

Aktusel ütlesite, et olete sobi-matu ja vähevõimekas direktor. Oli see ainult nali?

"Ei. Ma tõesti pole oma olemu-selt ministritüüp."

Mis puudu jääb?

"Alluvussuhete tajumine, ma ei tunneta neid."

Kas alla- või ülespoole?

"Ei kumbagi pidi. Kui olen näi-teks banketil ja kohtan seal presi-denti, ministrit või ükskõik keda, siis vestlen ikka ühtmoodi, nii nagu tegin seda varem, kui too inimene polnud veel sellel ametipostil. Ma ei oska ei tõusta ega laskuda vajaliku-le tasemele.

Aga ma loodan endale oma noorte kolleegide seast hea järeltu-lijat kasvatada. Mul on õpetajastaa-zi 25 aastat, suurem osa mu peda-googilisest karjäärist on loomulikult juba seljataga."

Kas Prantsuse Lütseum on ol-nud senise elutöö tipp? On see pakkunud suuremat rahuldust kui õpetajaamet keeltekoolis?

"Ei, seda ei saa ma öelda. Elutöö keeltekoolis andis mulle väga palju aega loominguliseks tööks, sest tunnid olid õhtul. Olin noor ja suut-sin füüsiliselt palju. Nüüd neelab kool kogu mu aja.

Aga seda tööd praegu maha jät-ta — kui näiteks leitakse, et ma ei sobi ideoloogiliselt või nii, aga õn-neks on meil munitsipaalkool — oleks küll kahju. Olen hakanud neid lapsi armastama, armastatud ob-jektist lahutamine on ju alati valus."

Näib, et selles koolis ei armas-ta üksnes direktor lapsi, vaid ka lapsed direktorit ja õpetajaid. Valitsevad sõbrasuhted on vä-gagi tuntavad. Kuidas olete suutnud sellise õhkkonna luua?

"Õpetajate meeskond koosneb mu oma õpilastest ja väga lähedas-test kolleegidest. Meil on üks mõt-lemine, sama mõtlemismall.

Need, kes ülikoolist juurde tule-vad, on ka minu endised õpilased. Juba valmistuvad siatulekuks ja teavad, et koht neid ootab."

Kas Prantsuse Lütseumis on ainult hästikasvatatud lapsed?

"Koolipäev on niivõrd etteaima-matu, et hommikul kodust välja tul-les ei tea iial, mis ees ootab. Loo-mulikult tuleb mul kokku puutuda ka inetute nähtudega, millele pean lahendused leidma. Sellistel puhku-del toetun oma intuitsioonile. See ütleb, kuidas toimida — kas heaga või kurjaga, karistada või andesta-da või hoiatada. Või kui õpilane on juba koolikohustustliku eale ületanud, siis võib olla vajalik ka tema koolist eemaldamine."

Kas seda on ette tulnud?

"Jah, suurtega on tulnud."

Kas on kergem olla koolijuht, kui ollakse ühtlasi Lauri Leesi?

"Viisin suvel 100 last ja õpetajat Pariisi. Selge, et iga koolijuht ei saa seda endale lubada. Sponsorlus oli

suuremalt jaolt siiski mulle isiklikult, mitte koolile.

Aga kui palju on kooli prestiižil tegemist kellegi L. Leesiga, on omaette küsimus. Mingi odav televisiooni-populaarsus võib siin ju taga olla ja kindlasti ongi. Kuid on olemas ka selliseid asju, mis annavad eeliseid, ent ei olene Lauri Leesist mitte kuidagi.

Metropoolne asend iseendast annab koolile teatud privileege. Seda nähtu ei suutnud nivelleerida isegi mitte P.–E. Rummo, egalitaarse hariduse teoreetik. Ei suuda ka keegi teine.

Andke näiteks ühele Mustamäe või Lasnamäe koolile võimalus tulla kesklinna, ehitage talle kool Toompea nõlvale — ja te näete, et see kool saab juba mõne aastaga hoopis teise näo, kui tal äärelinnas oli. Keskne asend rahvuse pealinnas annab koolile väga suured eelised, rohkem andekaid õpilasi ja parema õpetajate kaadri.

Käisin 10 päeva enne kooli algust ühes Eesti väikelinnas, kus kohalik ajaleht kuulutas, et vajatakse 1. septembrist kiires korras bioloogia-, matemaatika-, keemia-, geograafia- ja inglise keele õpetajaid. Mitmuses! Küsin ühelt kohalikult õpetajalt, kuidas on nii väikeses linnas nii väikese ajaga üldse võimalik selline hulk õpetajaid leida. Ei leitatvatki. Kes siis tunnid ära annab? Õeldi: keskkooli lõpetanud. Aga nad astusid ju kõrgkooli? Vastus oli, et tunnid annavad need, kes sisse ei saanud. Rohkem pole vist vaja midagi öelda.

Minul neid probleeme pole. Kas ma pole siis privilegeeritud? Kindlasti olen. Olen tunduvalt paremas seisus kui selle vaese n kooli direktor."

Kas privilegeeritud kooli privilegeeritud direktoril pole enam midagi tahta või on siiski mõni soov endale ja oma koolile algavaks aastaks?

"Kõige suuremat rõõmu teeks nii mõnigi asi.

A. Kui ministeerium mõistaks kõige elementaarsemat pedagoogilist tõe: pedagoogika on mõdetav kvantitatiivselt ühele õppeainele määratud tundide arvuga nädalas. Pole võimalik midagi õpetada, kui ühele ainele on antud üks tund nädalas.

B. Kui kaoks ära õppeainete tasustamine eri skaalade järgi: botaanika nii kallis, matemaatika nii ja emakeel naa kallis. Igal õppeainel on oma raskus ja iseärasus ning ma tahaksin näha seda tarkpead, kes ained ära kaalus ja ära hindas.

C. Kui ei alandataks algklassiõpetajaid sellise tariftiseerimisega, et midagi jagatakse, korrutatakse ja liidetakse, võetakse millestki kuupjuur jne — ei loodaks stressi tekitavat atmosfääri.

Milleks oli vaja kuulutada kõik algklassiõpetajad alakoomusega töötavateks isikuteks? Neile kohustuslik tundide arv on 24, samal ajal kui 2. klassis näiteks on üldse vaid 20 tundi nädalas.

D. Kui pöördutaks tagasi 18tunnise nädalakoomuse juurde, ka algklassiõpetajatel.

Tean oma kogemustest, et üle 4 hea tunni päevas pole juba puht füüsiliselt võimalik anda. Mis edasi, on haltuura.

Mul oleks veel nii mõndagi öelda. Aga ma meenutan Johannese evangeeliumi, mis lõpeb sõnadega: Kristus on veel nii palju korda saanud, et kui kõik see kirja panna, siis ei jätkuks maailmas raamatuid. Minul on ka pedagoogika vallas nii palju ütelda, et ühes ajalehenumbri ei jätkuks selle jaoks ruumi."

Küsis ja kirjutas

TIIA PENJAM

Kas hindamisele jah või ei?

Üle hulga aja on hoogu võtnud sisuline mõttevahetus nii olulisel teemal. **Hindamine** ei ole mitte ainult **ei** või **jah** küsimus. See on põhimõtteline, paradigmade küsimus. Ühelt poolt positivistlik, teadmisi absolutiseeriv, dotseeriv õppimine. Teisalt humanistlik, inimeses peale intellekti ka sotsiaalseid, emotsionaalseid, kõlbelsi ja kehaliisi omadusi arendav õppimine.

Eesti hariduselus on mõlemad pooled esindatud, positivistlik suund seni veel selges ülekaalus. Humanistlik käsitlus on jõudu kogumas ja laieneb aasta-aastalt. Nende vahel on vahest kõige ulatuslikum osa — oma nägu otsivad koolid selgelt humanistliku suunitlusega. Selle kinnituseks ainult üks fakt — "Omanäolise kooli" projekti populaarsus.

Nende kahe pooluse, kahe erineva paradigma "võistluse" lugu on huvitav jälgida ja kasulik teada. Ka siin on etapiti olnud kord "Vestmanni peal ja Piibeleht all" ning vastupidi. Samuti on lähenemisi ja rahulikkude kooseksisteerimist. Seda seal, kus soodustatakse pluralismi hariduses — olgu igal inimesel, indiviidil võimalus valida endale sobiv õppimisviis elus eesmärgile jõudmiseks.

Ka Eesti hariduselus on see kõik olnud, kuni 1950. aastate algul püüti sellele lõpp teha ning allutada hariduse saamine positivistliku suuna nõukogude variandile. See variant sai alguse 1936. aastal, mil Nõukogude Liidus keelustati psühholoogia, pedoloogia ning pedagoogika suunad, mis olid suunatud isiksuse kujundamisele ja tema võimete avamisele. Allakirjutanule näib, et see poliitiline otsus oli eelmäng järgnevale dramaatilistele sündmustele. Eesmärgiks oli lõpetada iseseisvalt mõtlejate ja tegutsevate isiksuste arendamine ning koolide häälestamine kuulekate käsuajajate, manipuleeritava massi kujundamisele. Tõenäoliselt oli seda vaja "kõigi rahvaste suure juhi" võimulpüsimiseks. Kohe sellele otsusele järgnenud haritud sõjaväelaste füüsilise hävitamine, intelligentsi ja talunike represseerimine pidi puhastama mõõtmatu riigi potentsiaalsetest teisitimõtlejatest.

Kool muutuski selle poliitika lahutamatuks lülaks. Kõigile, arvestamata individuaalsust ja võimeid, ühesugused programmid, nõuded, hindenormid. Kõik tööle ühesuguses tempos ja mahus. Võimekamaid hoida tagasi, saamatumaid vedada edasi jne.

Eestis oli esialgu tugevasti tunda iseseisvusaastate mõju, mis kandus edasi sel ajal koolituse saanud õpetajate ja nende õpilaste kaudu.

Seda hoidsid ja säilitasid emakeelsed õpikud ja eestikeelne kool, teadlikult püüdsid seda ka mõned haridusjuhid. Nende hulgas vahest kõige visamalt peatselt 80aastaseks saav endine haridusminister F. Eisen.

See humanistlik, kodukeskne ja aktiivsust arendav vaim oligi see, mis viis Eesti õpetajad 1987. aastal oma kongressini, kus tuha all hingatsetud tuli lõi lõkkele.

Oli aga palju, isegi väga palju õpetajaid, kellest eelöeldu läks mööda ja kõrgkoolis õpitud ainuke pedagoogika — nõukogude pedagoogika — tundus ainuõige. Nii hea oli ju mõõta õpilaste teadmisi ühe skaala järgi. Loed ära vead, vaatad hindamise juhendist — ja hinne ongi käes. Ei loe midagi see, et mõni õpilane nägi "rahuldava" saamise kolm korda rohkem vaeva kui teine, kellele Looja oli kinkinud hea mälu. Jäi tähele panemata, et just see esimene õppis õppima ja tuli edaspidi paremini toime kui "viieline", kes kustus kuskil keskmistes klassides, mil tuli hakata tõsiselt õppima ja vaeva nägema. Nii hea oli ju koostada õppimise edetabeleid, korraldada õppeedukuse sotsivõistlusi ja "keelt teritada" saamatute sabassõrkijate kallal. Saata nõrgalehti koju ja vanemate töökohta ning pärast imestada: millest need konfliktid, pahandused, solvamised jne? Mõtlemata sellele, mida olime külvanud nende hinge, kelle jaoks Loojal ei jätkunud piisavalt vaimujõudu.

Mujal maailmas kulges sama periood teist rada. Pärast I maailmasõda oli suunaandev USA pedagoogika, mille praktilisteks tunnusteks olid:

- vabaduse ja individuaalsuse rõhutamine;
- elamine keskkonnas, mida juhib omavalitsus;
- kunstiga seotud õppeainete suur tähtsus;
- koolide paigutamine looduslikult kaunitesse paikadesse.

Kogu selle suuna idee oli selles, et laps on sünnilt hea ja heaks inimeseks kujuneb ta vabas, demokraatlikus ja sõbralikus keskkonnas.

Humaansed mõtted leidsid soodsa pinnase ka Euroopas, kus II maailmasõja järel muutus tooniandvaks Inglismaa pedagoogiline koolkond. Sealt levisid need ideed Põhjamaadesse, ka Kesk-Euroopasse, et täiustatuna jõuda tagasi Põhja-Ameerikasse. 1960. aastate keskel seoti humanistliku inimkäsituse teoreetilised seisukohad aktiivspedagoogikaga. Siit alates on Ameerikas kõrvuti kaks erinevat pedagoogilist suunda. Uus ja atraktiivne *active learning* vallutas ka aust-

raallaste ja uusmeremaalaste südamed ning hetkel ongi seal kõige kaugemale jõutud.

Nagu iga uue asjaga Eestimaal, nii kiputakse ka mujal maailmas liikuma ühest kraavist teise. Humanistlikul suunalgi on olnud raskusi keskteel püsimisega.

Humanistliku suuna esindajad (K. Lehtinen, C. Rogers jt) heidavad positivistlikule suunale ette järgmist.

1. Teadmised antakse edasi dogmadena, killustatult, elukaugelt, toetudes autoriteetidele, mitte aga õpilase kogemustele, uurimustele, katsetustele, eksperimentidele, täiendavale infole jne.

2. Hindamine ei arvesta individuaalsust, s.t kaasasündinud omadusi, võimeid, ealisi ja soolisi iseärasusi, tervislikke kõrvalekaldeid jne.

3. Õpitakse põhiliselt hinde pärast, kõige tähtsamad on koolis kontrolltööd, arvestused, eksamid.

4. Teadmised antakse edasi põhiliselt verbaalselt, kusjuures õpetaja suhtub õpilastesse kui objektidesse, kellega tal on ülemuse-alluva suhted jne.

5. Lähtutakse müüdist, et teadmised on aegumatud, püsivad ning nende omandamise motiveerimise parim vahend on kriitika ja võistlus õpilaste vahel.

Pärast sellist pikka sissejuhatust jõuame uuesti küsimuse juurde, kas **hindamisele jah või ei**. Muidugi hinnata, aga **mida, miks ja kuidas?**

Lähtudes Lääne pedagoogikas tunnustatud lapse arenguteooriast (J. Piaget, E. Erikson, L. Vöygotski ja mitmed noorema põlvkonna uurijad), toimub lapse mõtlemine, s.t intellekti areng etappide kaupa, konkreetselt abstraktsele. Samuti sotsiaalne, kõlbeline, emotsionaalne ja keheline areng. Need etapid läbitakse kindlas järjekorras, kuid väga erineva kiirusega, mis ongi üks lapse individuaalsuse väljendus. Seega on klassis iga õpilane indiviid, kelle areng on erineval tasandil. Isiksuslike omaduste (enese-kindlus, -usaldus, -väärikus, -vaatlusoskus, omaalgatuslikkus, iseseisev mõtlemine, "mina"-tunnetus, väljendusoskus, loogiline mõtlemine, loov mõtlemine, usk ümbritsevasse keskkonda, vastutustunne, koostöövalmidus, enesekriitika jne jne) areng kestab üldjuhul 13.–14. eluaastani, erandeid on mõlemale poole.

Kas saame siis hinnata õpilase omandatud teadmisi ainult viie palliga, mõistetest ja abstraktsetest tekstidest arusaamist ühesuguse skaalaga? Kindlasti mitte. Tuleks anda hinnang õpilase arengule ja hinnata edasiliikumist tema eale

vastava nivoo poole. Neile, kes on selle nivoo juba ületanud, tuleb tagada keerulisemate ülesannetega stiimulid võimetekehaseks edasiliikumiseks. See eeldab aga igale õpilasele individuaalset töö-, õigemini arenguplaani ja iga õpilase arengu pidevat analüüsi. Selleks ei ole me veel valmis, sest meie psühholoogia-teadmised on lünklikud. Ka nõuab see õpetajalt märgatavalt rohkem aega kui tavaliste hinnete panemine.

Arengule hinnangute andmise süsteemi kasutades tõepoolest algklassides numbrilisi (ega ka tähelisi, pildilisi) hindeid ei panda, et vältida võistlust ja õpilaste omavaheolist võrdlemist. Kõigile tagatakse võrdsed võimalused normaalseks isikupäraseks arenguks, sest "...keegi ei või öelda, kus geeniusse või talendi valgus paistma hakkab" (Platon). 4. ja 5. klassis hakatakse hindeid panema kui töö **kvaliteedi** näitajaid, mis ei ole aluseks õpilaste paremusriita seadmisel või klassikursust kordama jätmisel. (Viimast kasutatakse haruharva.) Luuakse keskkond, kus lapse huvi keskendatakse arengut stimuleerivatele situatsioonidele.

Vanemates klassides on hindamine asendatud samuti hinnangusüsteemiga, mis pakub teadmiste ja oskuste demonstreerimiseks palju valikuid, stimuleerides ja laiendades õppimist: projektid, teostatud tööde näitused, demonstratsioonid, mapid uurimistööde, kogutud info ja selle rakendamise kohta, simulatsioonid, tooted, teadmiste praktiline rakendamine jne.

Selline hindamine näitab, mida õpilased teavad, oskavad ja on suutelised/võimelised tegema, lähtudes **individuaalsetest võimetest**, mitte võrdlustest teistega. Kõik õpilased peavad olema eluliseks, iseseisvaks mõtlemiseks hästi ette valmistatud. Seetõttu määrab uue teema juurde asumise ja järgmisele õppeastmele edasimineku mitte kulutatud aeg, vaid saavutatu.

Siit areneb edasi ülemineku-, lõpu- ja kõrgkooli sisseastumiseksamite teema, mis nõuab samuti teistsugust lähenemist, nende asendamist sobivamate ja objektiivsemate vormidega, aga see on juba teine jutt.

*

Meie koolidesse jõudnud uus õppekava projekt lähtub humanistlikust paradigmast.

ENN SIIM,
seekord
TPÜ magistrandina

Repliigi korras veel kord hindamisest

Viimaseis ÕpL numbriks on kahtluse alla pandud traditsioonilise (5pallilise) hindamispraktika otstarbekus. Tarbetult mu meelet, ja muidugi mitte ka esmakordselt. Sel puhul peaksime arutlema järgmiselt. Esiteks — ei saa olla ega tulla steriilselt objektiivset (neutraalset) õppetase hindamist. Sest hindamine on õpetajatöö individuaalsuse üks element. (Läbi aegade on pedagoogilises praktikas olnud leebid ja rangeid hindajaid.) Teiseks — ei saa olla jäika hindamisjuhendite järgimist, see ahendaks individuaalset lähenemist õpilasele. Kolmandaks — saab olla ja ongi olnud üldjooneline hinnangukaardistus skaalas "1" kuni "5". Seda on tõestanud pedagoogiline praktika pikas perioodis. Neljandaks — täiesti alamõõduliste õpetajate kilda tuleks arvata need, kes kasutavad hinnet õpilase karistamiseks, veel hullem — alavääristamiseks.

On tuttav tõsiolu, et tekib mittemõistmist suhetes õpetaja-õpilane, õpetaja-lapsevanemad. Seejuures ei ole kunagi välistatud, et õpetaja selgitab (motiveerib) enda pandud hinnet küll õpilasele, küll lapsevanemale. Siin on — õige-

te pedagoogiliste arusaamade korral — võimalik, nagu nüüd ütleme, konsensus. Ja veel: mis tahes peenendatumate hindamismetoodikate puhul ei kao subjektiivne hinnang kuhugi, see võib koguni võimenduda.

On õige, et hindamisalus võib kooliti ja õpetajati ohtlikult hälbida. Ja et õpetajail peaks olema mingi tugialus oma hindamise väärtust kontrollida. Arvan, et selleks aluseks peaksid olema standardiseeritud ainetestid. Nendega alustati lootusrikkalt 1930. aastail (Estam, Reial jt), hiljem pole suudetud midagi niimetamisväärselt teha.

Juhin tähelepanu veel kahele traditsioonilise hindamisskaala väärtusele: 1) õpilase üleminekul ühest koolist teise on skaala "1" kuni "5" arvestatav alus; 2) traditsioonilisel hindamispraktikal on ka oma statistiline väärtus — saab täpselt kokku võtta kas või edukate ja edutute õpilaste hulga.

KALJU LEHT

PEAVALD ARU

Õnn on habras nagu klaas, seepärast tuleb teda taguda, kuni ta on veel kuum!

Niisuguse "kuuma" mõttetera, mis leitud ühest lõpukirjandist, tõi "Heale Lapsele" Tallinna Pedagoogikaülikooli õppejõud Mare Mürsepp. Küllap Sina, armas õpetaja, leiad iga päev selliseid mõraseid juveele klassikirjanditest ja tunnikontrollidest, ning selleks, et need "mõttetera" kaotsi ei läheks, kuulutab ajakiri "Hea Laps" välja

PÄRLIPÜÜDMISE VÕISTLUSE ÕPETAJATELE!

Oleks ilmatu vahva, kui saaksime koostada vähemasti ühe õpetajate-õpilaste ühisnumbri! Vead, mille üle on mõnusat nalja visatud, jäävad paremini meelde ja neid on tegijal ka kergem tulevikus vältida — loodetavasti on "häbi-märgistamise" ja "piitsutamise" ajad möödas.

Kuna "Hea Laps" on üsna noor ajakiri ja sündis trükikoja ülekoormatuse tõttu "ülekanutuna" (aprillinumber tuli trükist mai teisest poolest!), siis tahaksin teda pisut tutvustada.

Ajakirja eesmärgiks on keskmises koolieas laste

LOOMINGULISE AKTIIVSUSE ÄRATAMINE JA SÄILITAMINE.

Kuuenda klassi õpilastega töötades märkas inimese jahmatusega, et meil pole enam väljaannet, kuhu sellises vanuses laste loomingut saata: "Täheke" on mõeldud mudilastele ja nii "Põhjanael" kui ka "Meie Meel" on oma lugejate vanuselatti tugevasti tõstnud, nõnda et praegune koolilaps läheb muinasjutu-
delt üle seksiprobleemidele.

Olen veendunud, et sellest lapsest, kes on ise palju lugenud, kirjutanud ja musitseerinud, kasvab sügavamate kultuurihuvidega inimene kui sellest, kes teab unepealt rokkmuusika edetabelit ja näitlejate elulugusid. Olen käinud paljudes koolides ja tean, et meie lastes

ON VEEL ALAL HOITUD VAIMSUST,

mida Läänes hakatakse kalli raha eest taaslustama, kuid passiivsuse vaim hakkab "euroopastumise" varjunime all imbuma meiegi lastesse. Sestap tahab "Hea Laps" korraldada igasuguseid võistlusi, mis ehk aitavad õpetajatelgi lapsi tegutseda panna. Pereteemaliste

tööde võistluse ja kommipaberi-konkursi võitjad on selgunud, ees on hirmujuttude kirjutamise, matemaatikaülesannete koostamise ja koomiksiste joonistamise võistlused. Auhindadega lubavad meid toetada "Kalev", "Rekato" ja "Mattel".

Peale laste tööde jutustame igas numbris eesti kunstiinimeste lapsepõlvemaadest (rubriigi nimeks on "Alleaa"), tutvustame loodust (Fred Jüssi, Mati Kaal ja Hendrik Relve), kõneleme meisterdamisest (Tiiu Laur tüdrukutele ja Rein Veskus poistele), õpetame nukuteatrit tegema (Rein Agur) ja joonistama: eesti kunstnikud näitavad, kuidas nad oma tegelaskujusid loovad. Avaldame veidi ka täiskasvanute loomingut, huumorit, nuputamist ja järjejuttu — uuest aastast hakkavad järgnema Teet Kallase pere kirjutatud "Krokodaabilia lood". Laste kirjadega tegeleb "Hea Lapse" "vapiloom" LAP-SUR, kellele lapsed mõtlesid välja kena perekonnanime Nes-suke — eesnime panemiseks ootame veel ettepanekuid. On ka täiskasvanute nurgake, mida toimetab onu Ohmusson, kes

armastab täiskasvanuid üle kõige!

Aktsiaseltsi "Pikker" esimees Vladislav Koržets, kes "Hea Lapse" oma tiiva alla võttis, lisas kaanele veel karupoeg Puhhi lembelise "nink tema sõbrad ja sugulased". Kuigi kohe esimeses numbris küsisime lugejalt, mitu kirjaviga on kaanel, saime kujundaja Mare Remmelgaga tublisti põhjata anonüümseks jääda soovivalt vanaisalt, kes leidis, et eesti keelega ei naljata... Oleme endale juba nii mõnedki vitsad andnud, veendudes, et trükiveakratt on tõesti olemas, kuid "sukulased" pole meie meelest küll patt keeletea-duse ega seaduse vastu.

Oleme tänulikud paljudele lastele, kuid ka täiskasvanutele, kes on meile laste loomingut saatnud ja toonud: Keava Algkoolile, Suure-Jaani Keskkoolile, Kurtna Lasteaiale-Algkoolile, Rapla rahvale ja Rakvere Laste-raamatukogule. On saabunud kaastöid ja kirju ka piiri tagant: Saksamaalt ja Soomest, Moskva eesti koolilt ja mujaltki. Kõige kaugemad korrespondendid elavad Rumeenias ja Komi Vabariigis.

Peale "pärlite" ootame õpetajalt veel igasuguseid nõuandeid, ettepanekuid ja kriitikat. Tahaksime teada, kas pedagoogid peaksid vajalikuks juhiseid käitumise, moe ja kosmeetika kohta, samuti oleme tänulikud igasuguste ideede pakkujatele.

Igal ajal on omad ettekirjutused: tahaksime teha väga odavat ajakirja ja vältida reklaamilehekülgi, kuid kahjuks lähevad trükikilud üha suuremaks (ka poole öhem "Täheke" tõstis oma hinda neljale kroonile) ja tasulise reklaami avaldamine on ainuke võimalus püsima jääda. "Pikri" reklaamijuhth Siiri Ernesaks otsib energiliselt meile lastekohaseid kuulutusi.

Loodame ajatormides siiski püsima jääda. Nüüd on "Head Last" võimalik tellida ka Ajakirjanduslevi kaudu, üksiknumbri hind on 6.50 kr, tellimisindeks 78238.

"Hea Laps" ootab "pärlid" aadressil EE0001 Tallinn, Pärnu mnt 67a, "Pikker", "Hea Laps".

"Hea Lapse" toimetaja
LEELO TUNGAL

Ahoi, lugejad!
Kui teil on käepärast mõne hea lapse pilt, olgu siis värviline või mustvalge, siis trükib "HEA LAPSE" hea meelega selle oma autahvilil ära. Ainult, et tingimata tuleb lisada hea lapse nimi, elukoht ja teade, mida head on see laps korda saatnud! Päris põnev oleks teada, kui palju neid häid lapsi leidub!

Kaisa Kurg Lasnamäelt
oskab laulda "Olen lõoke väike",
peseb igal õhtul ja hommikul
hambaid, aitab emmet köögis ja
läheb lasteaias julgelt basseini.

"HEA LAPSE" auhind Sten Roosi
muinasjutuvõistlusel

UNEMAA MUINASJUTT

Ühel maal oli kombeks, et kui kuningas teisele maale sõitis, sai tema poeg või tütar kuningaks või kuningannaks, aga ainult sel juhul, kui laps oli üle 9 aasta vana. Kord oli saanud kuningaks üks isa kellel oli kolm poega ja üks pirtsakas plika. Kui jutage ette — sel maal ei olnud inimestel nimesid. Ja kui isa sõitis neljaks aastaks ära, siis sai vana poeg kuningaks. Noorem õde oli sellest nii nõr-nud, et istus päevad läbi nurgas ja mossitas. Te tahtis ka kuningannaks saada. Ühel päeval tuli õde pähe mõte, et ta hak-raha koguma ja saadab venna välismaale. Tegiri saatis venna...

HEA LAPSE

HEAD

LAPSED

LAPSURTÄNAB KÕIKI, KES
SAATSID "HEALE LAPSELE"
OMA JOONISTUSI, JUTTE
JA LUULETUSI. JÄRGMISES
NUMBRIS LOODAME NEIST
PIKEMALT KÕNELDA.

Heleri Rande, Tallinna 7. Kes
IIIa klass

Raha liigub... Kuhu liigub?

■ 6. septembri hommikul valisime kirjas antud telefoninumbri: 6 32 63 59.

"Õpetajate Leht"? Väga hea. Raadios oli juba ka. Te teete head reklaami eraettevõtjatele.

Kas oleks võimalik saada täpsemat teavet selle infopäeva kohta?

Kas teil meie kirja pole? Seal on kõik olemas.

Kiri on, aga sellest ei selgu, kes ürituse taga seisab. Kuidas on võimalik, et Riigi Kooliamet teeb uue tarifitseerimisjuhendi ja hakkab siis raha eest õpetama, mismoodi sellest aru saada tuleb?

Ürituse korraldas eraaktsiaselts. Ootasime, kas ministeerium taipab ise seda nii vajaliku infot anda, aga nendelt ei tulnud midagi. Siis võtsidki ettevõtlikud inimesed asja enda peale.

Missugused inimesed? Kas kirjale allakirjutanu, õppealajuhataja R. Kaur?

Tema on lihtsalt üks selles aktsiaseltsis osalejaid.

Kuhu ja kellele läheb raha?

Korralduskuludeks.

Aga täpsemalt? Kui palju tuleb näiteks maksta ruumide eest aktsiaseltsi ühe liikme töökohas?

Ärisaladus. Üürid, teadagi, on igal pool kallid.

Kas lektorid saavad tasu või on ka see ärisaladus?

See pole saladus. Makstakse ettenähtud korras: 43 krooni akadeemilise tunni eest.

Kellega kõnelesime?

Olen üks selle eraettevõtlusega seotud inimestest. Jään anonüümseks.

■ Järgmise kõne võtsime Riigi Kooliameti peadirektorile GEORG AHERILE.

Koolijuht, kes selle kirja toimetusse tõi, oli ürituse korraldajatelt telefonitsi küsinud, kes peaks nõutud rahasumma maksma. Kas direktor omast taskust? Vastati, et maksta võib ka kooli rahadest.

Kas koolide käsutuses olevad vähesed kroonid on tõesti sellisteks kuludeks mõeldud?

7. septembril k.a. toimub Tallinna 13. Keskkooli ruumes (Kuramaa 16) INFOPÄEV koolijuhtidele, lasteadeade juhatajatele ja raamatupidajatele.

Päevakorras:

10.00 - 13.15

Haridustöötajate palgakorraldus ja tarifikatsioon.

Riigi Kooliameti
peafinantsist
Ellen Siimaste

LÕUNAVAHEAEG

14.00 - 15.30

Tööseadustik : - töö- ja puhkeajaseadus,
- töölepingute muudatused,
- pedagoogide lühendatud tööaeg,
- asendustundide vormistamine

Riigi Tööinspektsiooni
tööõiguse osakonna
juhataja
Niina Siitam

15.45-17.15

Muudatused kooli dokumentatsioonis.

Riigi Kooliameti
esindaja

Päeva maksumus a' 180. -

Tasumine ülekandega (AS "K.v.KAVINDER" a/a 2467365 Paide Maapank, kood 420101427) või sularahas enne loengu algust.

Lõunasöögi võimalus kohapeal (vajalik ettetellimine, orienteeruv maksumus 12 - 15 EEK).

INFO ja EELREGISTREERIMINE tel. 2-6326-359

Lugupidamisega

R. Kaur
õppealajuhataja

Bussid kesklinnast (kpl "Tallinn" eest) - 19.44,35 P.Pinna peatus

MÕTE LIIGUB

ÕpL

ANDRES TEISSI foto

Olen juba sellest seminarist kuulnud. Pärisin asja kohta ka Ellen Siimastelt. Tema poole oli pöördunud küsimusega, kas ta on nõus tarifitseerimise teemal koolijuhtidele esinema ja ta oli nõus. Rahast pole juttu olnud ning Ellen Siimaste ütles, et ei võta mingit raha. Lubas seda homsel infopäeval öelda ka koolijuhtidele ning lisada palve, et üritus selle võrra odavamaks tehtaks. Arvan, et sama avaldusega esineb ka meie teine esindaja Franz Oper.

Riigi Kooliameti töötajad pole kunagi keeldunud infot või nõu andmast ja alati oleme seda teinud tasuta. Leian, et on alatu meie inimesi esinema kutsuda, teatamata, et tegemist on eraaktsiaseltsi tasulise üritusega.

Ma ei tea, kes on need "nutikad" rahateenijad. Püüdsin uurida ja mulle öeldi, et mingi rühm koolijuhte. Aga kinnitada ma seda ei või, mu teadmine sellest on kuulujutu tasemel.

Riigi Kooliamet korraldas juba enne õppeaasta algust haridusosakondade juhatajatele ja nende asetäitjatele samasisulise infopäeva. Maakondades anti meilt saadud teave koolidele edasi, aga kuulsin, et Tallinnas pole see info millegipärast levinud. Arusaamatu, miks. Millega tegelevad linna 300 haridusametnikku?

MATI PAU

Järelehuüid kolleegile
ja heale tuttavale,
koolivennale

See oli tänavustel kuumadel juulikuu päevadel, mil õhk oli kõrvetavalt kuiv ja niiskuse järgi kaebasid puud ja pöösad, kui kohtasin Sind seltskonnas, kus me igal aastal kaks korda juba pikki aastaid kokku saime. Pidasime pidu, rääkisime maast ja ilmast, kuid mõtted ekslesid elu ja surma ümber — juba siis võitlesid Sa oma viimaseid võitlusi, juba siis oli Sinu muidu nii elust pakatavas näos igaviku külm kuivus. Ainult silmad, need elasid ja naersid.

Spordimehena, õpetajana olid Sa vehklemisrajal palju võitlusi võitnud, noori õpetanud võitlema, elu rõõmsaid ja morne külgi näinud. Sa elasid mõneti tormakalt rahuliku elu. Kas tundsid juba siis, et aeg ei oota, et see jääb nendel rohelistel aasadel lühikeseks nagu raketi lend uue aasta öises taevas?

Ma ei tea, kas meie kustumine on lõplik. Kas nüüd, septembrikuu neljandal päeval, oli Sinu lahkumine igavene? Ja kuigi ma soovin võimatut, tean, et tuleb leppida lahkestest.

Elu on elu ja igaühel on oma aeg. Lohutagu kuiv käibetõde, et inimese elab edasi oma lastes ja lastelastes.

AIVO NATKA

Telekat
vaatama!

Harjumaa Koolinoorte Huvikeskuse eestvedamisel osalesid juunis 116 Harjumaa tantsu- ja 2 laululast koos juhendajatega-saatjatega Soomes Salo linnas festivalil "Salo — laste laululinn".

Laulufestivali toimus neljandat korda, kuid tantsijad osalesid sellel esmakordselt. Mõte tuua lauljad ja tantsijad ühele festivalile tekkis peakorraldajal Alla Bergenil möödunud aastal meie koolinoorte laulu- ja tantsupidu jälgides.

Soome ja eesti laste ühisesinemise võttis publik soojalt vastu ning korraldajate ühine soov oli huvikeskusega lepingut jätkata ka 1995. aastal.

Eriti hästi läks aga meie noorema rühma (5–7a) laululapsel, nüüd juba Saku Kk 2. klassi õpilasel **Elo Madissonil** (õpetaja **Marge Rookäär**). Ta sai oma vanuserühmas peapreemia "Pikkupääsky".

Kogu ürituse Salos salvestas ka Soome TV-1 ning tunniajalist programmi sellest on võimalik kõigil vaadata juba sellel pühapäeval, **11. septembril kl 14 Soome TV-1 programmis**. Igalaupäevases lastesaates "Veturi" (algusega 8.30) saate aga kuulata-vaadata üht laulu Salo lastelaulu festivalilt.

KÜLLI VOLMER,
Harjumaa Koolinoorte
Huvikeskuse direktor

AJAKIRJANDUSLEVI
ABONEMENT

78 238

HEA LAPS

1994.a.

8 9 10 11 12

Kuhu: EE.....

Kellele:.....

KÄTTETOIMETAMISE
KAART

78 238

HEA LAPS

1994.a.

8 9 10 11 12

Ühe kuu tellimishind 6.50 krooni

"HEA LAPS" TELLIDA
"AJAKIRJANDUSLEVI" KAUDU.
ÜKSIKNUMBRI HIND 6.50
3 KUUD 19.50
6 KUUD 39.50

ajakiri
"HEA LAPS".

vt lähemalt

lk 6.

Toimetaja — Leelo Tungal,
tel 68 12 59
Kujundaja — Mare Remmelgas
Vastutav väljaandja — Vladislav Korzets,
tel 68 12 48
Toimetuse aadress:
EE0307 Tallinn, Pärnu mnt 67a
RdE "PRINTALL" Tell nr 2229

Võimalus!

Algklassi-
õpetaja!Loe ise ja
soovita
lastele:

ÕNNITLEME

Verner H a n s p i k, Palade Pk endine õpetaja, 70. sünnipäeval.

Aino K a l d a, Juuru Kk endine õpetaja, 65. sünnipäeval.

Alfred S a a n, Lüllemäe Pk õpetaja, 65. sünnipäeval.

Imbi I l m j ä r v, Kasari Pk õpetaja, 60. sünnipäeval.

Faina K a l j o l a, Luunja Kk kauaaegne õpetaja, 60. sünnipäeval.

Ilme R õ õ p s o n, Põlgaste Pk õpetaja, 60. sünnipäeval.

Valli Õ i g u s, Elva Pk koolitadi, 60. sünnipäeval.

Olga R a n d o j a, Valgjärve Pk endine õpetaja, 55. sünnipäeval.

Mare K o n t, Viljandi Kkk töötaja, 50. sünnipäeval.

TEADAANDED

Uurimisgrupp "Andekas laps" saab kokku 23. sept (mitte 30. sept) kell 11 Tallinnas Pronksi t 3.

Tartu Linnavalitsuse Haridusosakond kuulutab välja konkursi **Tartu Puies-tee Kooli direktori** kohale. Kandideerijale esitatavad nõudmised: pedagoogiline kõrgharidus; vähemalt 5aastane pedagoogilise töö kogemus; suuline ja kirjalik riigikeeleoskus. Avaldus koos haridusdokumendiga (koopia), elu- ja töökaigu kirjeldusega ning arusaamaga vaimse alaarenguga laste vene õppekeele kooli (abikooli) arengust esitada Tartu haridusosakonna juhatajale (Kompanii 1c, 3. korrus) 12. septembriks k.a. Info tel 43 47 86.

Saue Keskkool vajab kohe täiskohaga **eesti keele ja kirjanduse ning matemaatika-informaatika õpetajat**. Korterivõimalus. Helistada tel 59 60 70; 59 60 68; 51 94 68.

Väitlus pole tüli ehk vaidle targalt

Iga päev otsustatakse meie üle kõnemanneri järgi: sõnad on meie intelligents, päritolu, kultuuri- ja haridustaseme väljendajad. Inimesel on neli peamist kontaktivõimalust ümbritseva maailmaga — teda hinnatakse selle järgi, mida ta teeb, milline on tema väljendus, mida ta räägib ja kuidas ta seda teeb.

Sõna valitsemine ja sõnaga valitsemine on olnud hinnatud oskus juba alates antiigist ning 20. saj massimeedium on taas kord tõestanud, et kõne- ja vaidlusoskus on endiselt lühim tee edu saavutamiseks. Retoorika on demokraatia ja vastupidi, kuid ei üks ega teine tähenda pelka vabaduse või tsensuuri puudumist, vaid eetilist oskust seda vabadust kasutada. Seetõttu on eriti kahetsusväärne, et verbaalne suhtlemissuutlikkus tähendab enamikule emakeele ortograafiareeglite tundmist.

Vaidlemine on ürgvana ja inimestele igiomane, sest on ju võrdlemisi raske ette kujutada mis tahes inimkooslust, kus ei vaideldaks. Vaidlemine on nii igapäevane, et tavaliselt me ei märkagi, kui suure osa suhtlussituatsioonidest see haarab. Elukaaslased vaidlevad iga tühisemagi asja pärast, vanemad vaidlevad lastega, lapsed omavahel ja vanematega ning ka poliitika ja äri pole ju midagi muud kui lõputu väitlus.

Kuna vaieldakse ikka selleks, et midagi saavutada, on loomulik, et võime edukalt vaielda ühendab endas keelelisi, intellektuaalseid ja sotsiaalseid oskusi.

Väitlemine arendab loogilist ja kriitilist mõtlemist; mõtete organiseerimise oskust ja kohese analüüsi võimet; suutlikkust mõista eri seisukohti ja kriitilist kuulamisoskust; võimet töötada meeskonnas; võimet tungida probleemide olemusse; käitumisoskust, esinemisoskust, kõneoskust; võimet töötada vastutaval ametikohal.

Ainus oskus, mis on oluline elus ettetulevates läbirääkimistes ning mida debatil otseselt ei praktiseerita, on oskus saavutada kompromisse. Aga et väitlu-

seks valmistumisel tuleb kõik poolt- ja vastuargumendid igakülselt läbi kaaluda, siis aitab see kaudselt kaasa ka kompromissivõime arenemisele.

Väitlemine on ka populaarne võistlusliku ja ajaviitelise sisuga intellektuaalne tegevus. Loomulikult on see üks tõhusamaid aktiivsuspedagoogika vorme: väitlustehnikaid kasutades võib õpetada ajalugu, ühiskonnaõpetust, kirjandust, keemiat või mida tahes.

Tänapäeval on väitlus saavutanud erilise populaarsuse inglise keelt kõnelevate maade koolihariduses. Näiteks peetakse USAs üle 400 õppeasutuste vahelise väitluse aastas, korraldatakse üleriigilisi meistrivõistlusi, enamiku koolide juures tegutsevad väitlusseltsid ja avalikud väitlused meelitavad kohale arvuka kuulajaskonna. Põhjus on lihtne — kes tahab elus edasi jõuda, peab edukalt läbima lõputu arvu väitlusi.

Tallinna Pedagoogikaülikooli Reklaami ja Retoorika Keskus koostöös Avatud Eesti Fondiga pakub teile võimaluse tasuta osaleda magister Mihkel Rebase kursustel väitlustehnikaist ja argumentide alustest.

Kursuste pearõhk on praktilisel väitlemisel ja videotreeningul (on võimalus õppida ka defineerimist, argumentide analüüsi, debati valmistumist jms); kursuste eesmärk on viia väitlemine ja väitlusõpetus ka meie üldharidusse.

Kursuste **teoreetilised teemad** on järgmised: väitlus pole tüli; argument ja argumentide liigid; argument meie massikommunikatsioonis; argumentide usutavus; vastase väidete tõrjumine; demagoogia; väitlemise tehnika.

Kursused toimuvad **septembri teisest pooldest** 1 kuni 2 korda kuus vastavalt nõudlusele, algkursus on **kahepäevane**, rühma suurus **20–25 inimest**.

Keskus registreerib osavõtusoove igal tööpäeval kl 10–12 ja annab meeleldi lisainfo.

Kui teie maakonna kooliõpetajate seas leidub 20–25 huvilist, võite algkursuse kohapeale tellida. Info tööpäeviti kl 10–12, tel 42 63 14.

Kõik huvilised on oodatud!

Tellimise indeks 69783

Vastutav toimetaja TIIA PENJAM 60 27 69.

Ajalehe toimetajad: FRANTS KUPP (kroonika ja aineõpetus) 44 98 46, VIIVE LEHT (kirjad) 44 21 55, ANU SAAREMÄGI (teave) 44 21 55, ÜLO TIKK (uudised) 44 21 55.

Keeletoimetaja SIRJE TOHVER 44 98 46. "Hariduse" toimetajad: VIIVI EKSTA, LINDA JAGGO 44 36 96. Kunstitoimetaja TIINA SOO 66 65 23. Tehniline toimetaja OSKAR LEIDMAA 66 65 23.

Arvutitööd: INES BLUM, ANNE RUMMO 44 36 96. Üldinformatsioon HELLA TEEMANT 66 65 23.

TOIMETUSE AADRESS: EE0001 Tallinn, Toompuiestee 30.

VÄLJAANDJA: kirjastus "Perioodika", Tallinn, Pärnu mnt 8. TRÜKK: "Printall", Tallinn, Pärnu mnt 67a. "Õpetajate Leht" ilmub igal reedel. Üksiknumbri hind tellijale 1 kroon.

Tellimise nr 4249